Työttömien Keskusjärjestö ry
Rahakamarinportti 3 A, 00240 HELSINKI
p. 044 544 3613 · Y-tunnus 1003909-9
http://www.tvy.fi/ · etunimi.sukunimi@tvy.fi tai toimisto@tvy.fi

Asia: HE 150/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta

Arvoisa puheenjohtaja ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäsenet,

Työttömien Keskusjärjestö kiittää mahdollisuudesta lausua ulosottoon liittyvien kannustinloukkujen purkamisesta. Hallitus on käynnistänyt erittäin tärkeän uudistuksen. Ulosoton piirissä todettiin olevan yli 40 000 työtöntä. Jos halutaan nostaa työllisyysastetta pohjoismaiselle tasolle, tämän ryhmän kannustinongelmiin tulee puuttua. On muutoinkin kansalaisten etu, että ulosottoon menevien velkojen määrää pyritään hillitsemään ja vähentämään, koska kokonaisuudessaan kohtuuttomaksi kasvaneet ulosottovelat vähentävät kansanlaisten ostovoimaa ja työnteon kannustavuutta.

HE 150 ehdotetaan seuraavaa:

”Esityksessä ehdotetaan ulosottokaaren muuttamista ulosottoon liittyvien työllistymisen kannustinloukkujen purkamiseksi. Vähintään vuoden ajan työttömyysetuutta saaneet ulosottovelalliset olisivat oikeutettuja enintään kuuden kuukauden pituiseen lykkäykseen palkan ulosmittauksesta, jos he ovat tulorajaulosmittauksen piirissä. Muiden velallisten osalta ulosottomies voisi myöntää lykkäystä enintään neljäksi kuukaudeksi.” ”Lykkäys kestäisi puolet työsuhteen kestosta, kuitenkin enintään kuusi kuukautta. Tämä tarkoittaa, että lykkäyksen enimmäiskesto pitenisi kahdella kuukaudella nykyisestä.”

”Esityksessä ehdotetaan myös, että luonnollisen henkilön säännönmukaisesta elinkeinotulosta voitaisiin jättää ulosmittaamatta pääsäännön mukaista viittä kuudesosaa suurempi määrä sen perusteella, että velallinen ryhtyy elinkeinon-harjoittajaksi pitkän työttömyyden jälkeen.”

Työttömien Keskusjärjestö pitää esitystä kannatettavana. Ulosottovelan ulosmittaaminen vasta 6 kuukauden jälkeen voi kannustaa hakemaan pitkäaikaisempaa työtä.

Lakiesitys vaikuttaa osin keskeneräiseltä. Mitä tapahtuu, jos määräaikainen 12 kuukauden työsuhde keskeytyykin koeajalla? Joutuuko työsuhteensa keskeyttänyt henkilö maksamaan tuloistaan jälkikäteen ulosottoon osan kertyneistä tuloistaan, kun työtä on kestänyt esimerkiksi 4 kuukautta? Lisäksi perusteluissa annettiin paisuteltu kuva mahdollisista menetetyistä tuloista, jos ulosoton suojaosuus nousee 900 euroon. Esityksen mukaan näin ”17 000 velallista jäisi kokonaan ulosoton ulkopuolelle”. Olisikohan asia todella näin?

Esitys on sellaisenaan riittämätön, ja on nyt tärkeää, että työtä jatketaan laajemmassa asiantuntijakokoonpanossa, jotta voidaan toteuttaa laajempia uudistuksia. Velallisten ja työttömien ääntä on tärkeä myös kuulla tässä yhteydessä.

Työttömien Keskusjärjestö esittää, että:

1. Ulosoton suojaosa korotetaan 900 euroon ja luodaan porrastettu aina työhön kannustava malli. Nykyinen esitys laski varsin suppealla tavalla, miten suojaosan nostaminen vaikuttaa. Tarvitaan moni-

puolisempi tarkastelu, jossa kaikki ulosoton kannustavuuselementit otetaan huomioon. Periaatteina tulee olla, että aina kannattaa tehdä työtä ja velka saadaan asiallisen suuruisena perittyä takaisin. Lisäksi on huomioitava, että ulosoton suojaosa on jäänyt alle työmarkkinatuen tason, vaikka se on aiemmin ollut korkeampi. Miksi näin?

2. Uudistukselle on varattava riittävästi rahaa, koska porrastetun korotetun suojaosan rakentaminen lyhyellä aikavälillä lisää suoria kustannuksia. Kuitenkin kokonaiskustannusarvioissa pitää huomioida, että ulosottojärjestelmän ylläpitäminen on erittäin kallis, vaikka se synnyttää myös verotuloja. Kaksi kolmasosaa oikeus-päätöksistä liittyy velkomiseen. Ulosoton viranomaisten palkat (lakimiehet, pankkien ja ulosottoviranomaisten toimihenkilöt, velkaneuvojat, sosiaaliviranomaiset jne.) ovat suhteellisen suuret, ja esimerkiksi monien työttömien velat koostuvat suhteellisen pienistä laskuista kuten puhelin-, sähkölaskut, vuokrarästit jne. joita nämä asiantuntijat selvittävät.

Kun ihmiset pääsevät töihin ulosottovelasta huolimatta, syntyy se kansantaloudellinen hyöty, että työttömän töihin pääsy kasvattaa verotuloja. Lisäksi he vapautuvat osittain maksuihin liittyvistä huolista, ja sillä saattaa olla muita sosiaalisia ja terveydellisiä hyötyjä. Näitäkin hyötyjä tulee tulevissa selvityksissä huomioida ja tasapainottaa mahdollisten suorien lisäkustannusten arvioinnissa.

3. Ulosoton velasta täytyy ensin lyhentää pääoma ja sitten vasta korko. Nyt lyhennetään ensin korkoja ja sitten vasta pääomaa. Osan ulosotossa olevien tulot ovat niin pienet, ettei se riitä pääoman lyhentämiseen, ja siten velka jää roikkumaan. On kohtuuton ajatus, että viivästyneistä maksuista rakennetaan poikkeuksellisen kannattavaa yritystoimintaa, koska tämä yritystoiminta ei tuota yhteiskunnalle merkittävää hyötyä. Ulosotto- ja laajemmin velkomisjärjestelmien funktiona on haitallisen ilmiön estäminen ja korjaaminen. Tarkoituksenmukaista on, että rahaliikenne toimii, ja velat maksetaan ajallaan ja jos velkaa ei saa maksettua, niin mahdollisimman nopeasti puututaan tilanteeseen, etteivät ongelmat kertaannu.

4. Velkajärjestelyyn pääsemisen kynnystä tulee madaltaa. Kaikkien kuntien sosiaalitoimessa ei ole esimerkiksi velkaneuvonnan asiantuntemusta tarjolla. Jotta yhä useampi hakija osaa hakeutua velkajärjestelyn piiriin, voitaisiin esimerkiksi lakisäädöksellä vaikuttaa siten, että laskuihin tulee aina laittaa velkaneuvonnan valtakunnallinen puhelinnumero, jonne voi soittaa ja saada apua, jos ei pysty maksamaan laskujaan ajallaan.

5. Viivästyskorot ovat liian korkeita. Viivästyskorko ei ole suhteessa lainan korkoihin. Lain mukainen viivästyskorko on 7,0 % EKP:n koron päälle. Jos ihmisille tulee esim. äkillisiä terveys- tai muita ongelmia, ja laskut jäävät hoitumatta, tästä voi syntyä pysyviä velkakierteitä.

6. Pikavippilainaehtoja tulee kiristää. Edelleen pikavipit ovat ongelmana, vaikka korkoja on kiristetty. Nyt erilaisten maksujen seurauksena pikavippien todelliset kustannukset voivat nousta kohtuuttomiksi suhteessa velan määrään.

7. Ennaltaehkäiseviin toimiin täytyy panostaa nykyistä enemmän. Viimesijainen perusturva on liian matala. Yllättävät kustannukset saattavat houkutella työttömiä ottamaan pikalainaa, jonka maksuun ei ole riittävää varmuutta. Työmarkkinatuen korottaminen auttaisi tähän ongelmaan.

8. Ulosottovelan kestoa täytyy lyhentää 15 vuodesta esimerkiksi 10 vuoteen.

9. Uuden alun periaate tulee ottaa käyttöön ja muokata lainoista henkilökohtaisia. Jos velkoja ei voi maksaa, niiden täytyy antaa vanhentua. On täysin kohtuutonta, että vielä näinäkin aikoina 90-luvun laman velat ovat joidenkin suomalaisten maksettavana.

10. Miten huomioidaan tilanteet, jossa ulosottovelallinen on rikoksen uhri, ja joutunut siitä syystä velalliseksi?

Työttömien Keskusjärjestö ihmettelee, miksei kansanedustajien toimenpidealoitteen ”*ylivelkaantuneiden auttamiseksi ja velka-armahduslain säätämiseksi*” kaikkia ehdotuksia ole huomioitu ulosottoselvityksessä.

Työttömien Keskusjärjestön puolesta,

Jukka Haapakoski
Toiminnanjohtaja
+358 50 577 2580
jukka.haapakoski@tvy.fi
Twitter: jugetstu